

**SAMHÄLLET
SÅDANT DET ÄR –**

**OCH NÅGRA KRAV
TILL FÖRBÄTTRING**

*Socialistiska Partiets
väg mot framtiden*

Partiförlaget 1934

Kapitalismen skapar nöd och elände.

Krisen är en följd av det kapitalistiska systemet. Produktionskrafterna har byggts ut långt snabbare än konsumtionsförmågan växt, köpmässigt uttryckt. Den tekniska utvecklingen har rusat framåt, påskyndad av den kapitalistiska profitjakten, så att maskinerna betecknas som människans herre. Man vill på borgerligt håll inte förstå, att en världsomfattande storfinans behärskar såväl människor som maskiner.

Utan hänsyn till avsättningsmöjligheter och behov har fabriker byggts och försetts med maskinell utrustning, som med ett fåtal anställda kan producera vad mångdubbelt antal arbetare tidigare kunnat åstadkomma. Rationaliseringen, som kontrollerad och genomförd under ansvar för det helas väl, skulle kunna medföra ökat kulturellt liv på alla områden, har blivit **en förbannelse** för hundratusenden, i de stora länderna t. o. in. för miljoner, vilka hänvisas till en problematisk tillvaro som understödstagare av det allmänna – senaste statistik från arbetslöshetskommissionen visar att omkring en tredjedel av hjälpsökande arbetslösa icke erhåller någon hjälp. Hela landsändar lägges fullkomligt öde, där de kapitalistiska intressena får husera efter behag. Inte blott industriarbetarna blir lidande, även den jordbrukande befolkningen drabbas på det fruktansvärdaste. Den senares ekonomi raseras totalt, då avsättningsmöjligheterna för jordbrukets produkter starkt begränsas eller helt upphör. Sänkta löner medför framförallt för de breda konsumentgrupperna minskning av inköpta varor, och arbetslöshetshjälp, nödhjälpsarbete eller kontantunderstöd innebär i praktiken köpkraftens ödeläggande. Den okontrollerade privata företagsamheten drar, åtminstone principiellt sett, inte i betänkande att på platser med problematiska försörjningsmöjligheter hopa hundratal, ja tusental arbetare med alla de behov detta för med sig. Kommunerna måste iklä sig enorma utgifter för offentliga byggnader och andra ändamål, som följer med anhopning av större antal människor. Växlar dras på en framtid, som bestäms av en handfull män i någon bank eller bolagsstyrelse, vilka inte blott bor många tiotal mil från den ifrågavarande bygden, utan till på köpet har intresse för den endast så länge där driven verksamhet ger önskad profit. I ett slag slås all verksamhet igen, hundratal fullkomligt oskyldiga människor kastas ut i arbetslöshet, utan någon som helst utsikt att kunna försörja sig. Berättigade krav på kommunen kan med svårighet fyllas – där skatterna är uppe i trettioalet kronor per skattekrona är självklart hjälpmöjligheten högst begränsad, ja rent av obefintlig.

Socialismen avskaffar nöden – grundlägger freden!

Någon annan definitiv utväg ur detta tillstånd än den kapitalistiska produktions- och samhällsordningens avskaffande finnes inte. Det arbetande folket i stad och på land måste kämpa för påskyndande av denna utveckling. Men icke endast för de kroppsarbetande klasserna är detta en nödvändighet. Detsamma är fallet för medelklassen, för de intellektuella och för stora grupper som tidigare räknat sig till överklassen. Dessa har inget annat perspektiv under kapitalismens system än i det långa loppet **ständigt ökad osäkerhet** för framtiden och slutligt nedsjunkande till i verkligheten lika stort beroende som arbetarna.

Socialismens för alla tryggade samhällsförhållanden kommer emellertid inte som ett brev på posten. Anhängarna av den kapitalistiska ordningen, vilka f. ö. innerst inne är motståndare även till den minsta hjälp åt de oskyldiga offren för deras egen profitjakt, gör allt för att förhindra en utveckling i förnuftig riktning. De tillgriper, för att stärka kapitalismen, skärpt

utsugning av det arbetande folket (lönesänkningar, höjande av varupriserna genom direkta eller indirekta åtgärder etc.) och reaktionär lagstiftning mot arbetarnas organisationer. Där inte dessa åtgärder för till önskat resultat går de ännu längre såsom förhållandena i Central- och Sydeuropa visar. Ytterst syftar undantagsbestämmelserna mot arbetarklassen till att krossa dennas organisationer, varpå följer den brutalaste fysiska och psykiska terror och ännu värre utsugning av de breda folklagren. En sådan utveckling för till hela det kulturella livets tillbakagång, till oupphörlig kamp mellan härskande och undertryckta, till jättelika kapprustningar och för hela civilisationen förödande krig.

Hjälptåtgärderna hittills planlösa och otillräckliga.

Arbetet för en mänskligare framtid befriar inte från skyldighet att **hjälpa i dagens svårigheter**. Det gäller att det ena göra men det andra inte låta. Under en följd av år har vi handlat från dessa utgångspunkter. I en rad motioner har vi framfört krav på åtgärder till hjälp för kapitalismens offer, oavsett om dessa befunnit sig i, industriarbetarnas, de arbetande jordbrukarnas eller andra grupper led. En del av dessa våra förslag har bifallits av riksdagen, de flesta dock avslagits. Riksdagens majoritet har inte velat förstå den pågående krisens oerhörda konsekvenser, inte velat erkänna att vi historiskt befinner oss i övergången från kapitalismens-individualismens av samhället i stort sett okontrollerade produktionssystem till socialismens-kollektivismens.

De hjälptåtgärder riksdagen beslutat har blivit **halvmesyrrer**. Ett ryck har gjorts här, ett annat där, en åtgärd har vidtagits den ena gången och en den andra, ofta utan annan sammanhållning än dagens politiska konjunktur. Plan och översikt har **saknats** såväl ifråga om de beslutade åtgärdernas verkan under en längre period som också ifråga om deras inbördes förhållande. Man har s.a.s. hankat sig fram. Det är fullt begripligt att sådant framkallat missnöje i de bredaste lager och att det givit näring åt partiväsandets, på hela det parlamentariska systemets likviderande.

Arbetarnas paroll: Ge oss nyttigt arbete!

Bland åtgärder mot krisens följder har de arbetslösa själva krävt i första hand sådana som bereder arbete. Det är okunnigt och illvilligt tal, då man påstår att de arbetslösa ingenting vill göra. Naturligtvis finns det sådana **individer** – är det så underligt om människor, vilka får gå arbetslösa i flera år, småningom sjunker ned till en i flera avseenden asocial ståndpunkt? – men att rikta beskyllningen mot hela klassen, är minst sagt oberättigat. Redan 1923 beslöts på en av de arbetslösas rikskonferens i Stockholm att i första hand kräva **produktivt** arbete. Senare har just arbetarna, och visst inte blott de arbetslösa, krävt också rättvisare **fördelning** av befintliga arbetstillfällen.

Åtgärder i denna riktning har mångenstädes också genomförts, trots att de medfört stora uppoffringar för de kamrater som ehuru icke arbetslösa redan förut hade pressad **ekonomi**. Som led i denna senare strävan har f. ö. också det kravet framförts, att åtgärder skall vidtagas mot **mångsyssleriet**. I den mån försörjning icke kan beredas genom produktivt arbete, kräver arbetarna **understöd**. Sverges arbetarklass är ingen samling parasiter, som utan tvingande skäl begär hjälp av samhället. Fackorganisationerna har också genom sina arbetslöshet- och hjälpkassor lämnat enorma summor i understöd till arbetslösa medlemmar.

Beslutade arbeten kan icke alltid sägas ha varit produktiva. Väganläggningar i trakter utan

trafik, anläggandet av idrottsplatser, planlösa koloniseringsföretag i bygder där folk kan försörja sig endast under speciellt gynnsamma betingelser, knappast ens då, samt uppförande av allmänna byggnader utan att något verkligt behov föreligger, alla sådana åtgärder kan vittna om viljan att bereda arbetstillfällen, men de är inte de mest planmässiga och ekonomiska att bekämpa krisen. Måhända är det bättre också med här nämnda arbeten än att låta folk gå sysslolösa med den ödeläggande inverkan detta har på åtminstone svagare människor, men inte inger de respekt för statsmakternas förmåga att planlägga och systematisera arbetslöshetspolitiken. Under nuvarande beskattningsförhållanden kommer därtill att dessa improduktiva arbeten, denna "hjälp åt de arbetslösa" i stor utsträckning får **betalas av de fattiga** i samhället, vadan deras ändamålsenlighet blir ännu mer omtvistad.

A. K.-politiken en utmaning.

Hela A. K.-systemet är förkastligt. Inte nog med att arbeten i A. K:s regi blir dyrare, i allmänhet lär det räknas med tio procents högre kostnader, hela systemet skapar olust bland arbetarna. Därtill kommer att A. K., som ursprungligen skulle ha hand om endast nödhjälpsarbeten, nu slår under sig allt fler arbeten i den öppna marknaden. Att arbetskonflikter råder vid en del av de övertagna arbetena, avskräcker inte. Objektivt verkar A. K.-politiken som lönedepressare, också för arbetarna i privat företagsamhet. Institutionen har blivit ett **vapen mot arbetarklassen**.

Det finns gott om **produktiva arbeten**, det gäller endast att sätta igång dem. Landet är också **fullt av naturrikedomar**, som väntar på att bli utnyttjade. Jord, skog och malmförekomster har en gång tillhört folket, ehuru det under tidernas lopp genom allehanda manipulationer frånrovats detsamma. Den heliga äganderätten lägger nu i stor utsträckning hinder i vägen för naturrikedomarnas utnyttjande till människornas bästa. Bankernas kassavalv sväller av hundratals millioner. **Arbetskraft** finns, yrkeskunnig, den bästa något land i hela världen har att uppvisa, liksom utbildad sådan. **Hundratuseantal arbetare önskar intet högre än att få hugga i och skapa nyttigheter**. Den privatkapitalistiska produktionen hindrar emellertid. Kan inte nuvarande makthavare lösa de problem, vilka i hela världen står i förgrunden, nämligen i första hand sätta folket i arbete, ordna så att alla beredes människovärdig försörjning, då har de endast ett att göra: överlämna makten till **Socialistiska partiet, det arbetande folkets i stad och på land parti**.

Bostadsbyggen, rationellt jord- och skogsbruk ger arbete och ökar köpkraften.

I nästan alla större samhällen bör åstadkommas större eller mindre antal bostadsbyggnader. Trots vidtagna statliga och kommunala åtgärder och trots den kooperativa bostadsverksamheten råder för stora grupper av de fattigaste i stad och på land **brist på människovärdiga men ändå billiga bostäder**. Tillgången täcker inte behovet.

Vi vågar också påstå, att bostadsfrågan icke kan lösas på ett människovärdigt sätt utan långt kraftigare ingripande från **statens** och **kommunernas** sida. Detta bör också så mycket lättare kunna ske, som det här i främsta hand icke behövs subvention från det allmänna, utan kraftigare finansieringsåtgärder. Utlagda pengar har alla utsikter att komma tillbaka.

Vad jordbruket angår, så måste i första hand de arbetande jordbrukarna genom samhällets effektiva ingripande beredas **trygghet** vid och **försörjning på sina ställen**. Det slags åtgärder,

om den nuvarande jordbruksministern i 1932 års valrörelse karakteriserade med bibelordet: den mycket haver varder mer givet, men från den som litet haver tages också det han haver, för **icke** dit. Den nuvarande jordbrukshjälpen går främst till **godsägare och storbönder**. Spannmålshjälpen exempelvis kommer ju minoriteten jordbrukare tillgodo.

Vi ha föreslagit åtgärder för att bereda småbönder tilldelning av jord och skog. Därigenom erhåller dessa bättre försörjningsmöjligheter för sig och sina familjer. De behöver **icke konkurrera** med lönearbetarna om arbetstillfällena. Trycket på arbetsmarknaden lättas. Men även nya jordbruk måste skapas. Tusental jordbrukskunniga arbetarfamiljer skulle med glädje utbyta arbetslösheten i en stad eller i ett industrisamhälle mot ett för försörjning tillräckligt stort småbrukarhem, om de blott bereddes något så när **betryggande ekonomiska** möjligheter därtill. Att ge dem kamp med ett hårt och ovant klimat i Västerbottens lappmark, och att samtidigt ställa dem i beroende av byråkratiska och ogina myndigheter – sådant är inte att uppmuntra till nybildning av jordbrukarhem.

Inte heller skapas möjligheter för överflödig men lämplig industribefolknings överförande till jorden, om denna redan från början skall belastas med in-teckningar, ofta t. o. m. till orimlig höjd. Jorden måste **exproprieras från bolag och storgods** och upplåtas till de nya brukarna, liksom dessa på för dem möjliga villkor måste erhålla nödigt kapital för de första årens drift samt för inköp av döda och levande inventarier. De möjligheter staten f. n. bjuder småbruks- och egnahemsbyggare är otillräckliga. Därtill kommer att privata spekulationshajar tillåtes att på detta område driva en verksamhet, som närmar sig det rena rofferiet. Ett typiskt fall har för inte länge sedan behandlats i pressen (Folkets Dagblad den 17-28 november 1933), som visar hur upprörande rådande förhållanden är.

Det invändes att jordbrukets produktionsförmåga redan nu överstiger konsumtionen. Må man här inte förbise den rådande krisens inverkan, d. v. s. därav **minskad** köpkraft. Skapandet av nya småbrukarhem bereder i varje fall familjemedlemmarna bostad och mat genom eget arbete, vilket är bättre än att i industrisamhällena vara hänvisade till svält på **otillräckligt** understöd.

Utnyttja arbetstillfällena och fördela dem rättvist.

Med hänsyn till nödvändigheten att skaffa arbetsmöjligheter, måste staten redan under nuvarande produktionsförhållanden ingripa i produktionslivet. Landets export-industrier måste bringas att i långt snabbare tempo **utvidga** och **förrikliga** förädlingsformerna.

Staten kan inte tillåta de privata företagen att sköta industriföretagen ur synpunkten av största och snabbaste profit å minsta möjliga kapitalplacering. Det avgörande måste bli **hänsyn till människorna**, och hur dessa på bästa och lämpligaste sätt skall beredas fullt människovärdig försörjning. Denna synpunkt måste f. ii. vara bestämmande också för **Sverges handelspolitik** gentemot länder, från vilka vi importerar för större belopp, än dessa köper härifrån.

Även med genomförande av alla de åtgärder vi föreslagit lär det, så länge nuvarande produktionsförhållanden råder, icke gå att bereda arbete åt alla. **Befintliga arbetstillfällen måste för den skull bättre fördelas**. I förgrunden träder härvidlag arbetstiden. Denna måste sänkas till 6 timmar om dagen. Detta är f. ö. nödvändigt också med hänsyn till den oerhört uppressade arbetstakt, som framdrivits genom rationaliseringen. De stegrade olycksfallen på arbetsplatserna visar på ett skrämmande sätt, vilka risker arbetarna utsättes för under nuvarande

omständigheter.

Som ett led i strävandena till rättvisare arbetsfördelning har vi framfört krav på **mångsyssleriets avskaffande**. Det är upprörande att under det massor av människor går arbetslösa, andra skall tillåtas lägga beslag på mer arbete än som är nödvändigt för deras och deras familjers försörjning. Det gäller vidare att genomföra **tidigare pensionering** för de uttjänta åldersgrupperna. Det huvudlösa i att de kraftigaste åldrarna skall gå utan arbete, delvis uppbärande ”hjälp” från det allmänna, samtidigt som de uttjänta åldersgrupperna på grund av otillfredsställande pensionsbestämmelser tvingas att hålla sig kvar inom produktionen, lär inte av någon kunna förnekas.

Pengar finns i överflöd – använd dem till människornas bästa.

Effektiva förslag till hjälp åt krisens offer avvisas med att de blir för dyra. ”Det finns inte pengar.” Detta är i stor utsträckning endast undanflykter, riksbanken liksom privatbankernas rapporter visar att det finns **överflöd på pengar**. Därtill har staten möjlighet att på olika vägar **skaffa** medel för genomförande av ordentlig hjälp åt alla krisens offer.

Arbetarklassens krav är och har alltid varit att militärutgifterna skall avskaffas. De kan omedelbart skäras ned med **femtioalet miljoner per år**, utan att de anställda arbetarna blir brödlösa. Genom sänkning av de högre ämbetsmännens löner i enlighet med vår motion sparas ytterligare någon miljon. Sannolikt kan även i andra avseenden besparingar genomföras till fördel för dem, som lider nöd.

De medel, som sparas genom nedskärning och slopande av vissa utgiftsposter, räcker dock endast delvis för en krispolitik enligt av oss exemplifierade linjer. De felande måste skaffas genom ökad beskattning av de stora förmögenheterna och inkomsterna. Förslag i denna riktning framföres genom särskilda motioner syftande till 1) höjande av skatten å större inkomster och förmögenheter samt rättvisare avvägda skatter även i övrigt, 2) höjning av den extra inkomst- och förmögenhetsskatten, 3) genomförande av skärpt kvarlåtenskaps- och arvsskatt och 4) skärpt fondstämpelsbeskattning.

Mot dessa förslag anföres sons huvudargument, att det tär på det ”sparade” kapitalet. Som socialister underkänner vi invändningen redan av den anledningen, att de sons har de stora förmögenheterna och inkomsterna kommit i besittning av dem tack vare det kapitalistiska **profit**-systemet. De stora förmögenheterna och inkomsterna är i allmänhet icke resultat av eget värdeskapande arbete. I övrigt är det inget ovanligt att samhället och den enskilde under nödtider äter på vad under bättre förhållanden sparats. Att motsätta sig detta är i verkligheten detsamma som att **motsätta sig hjälp till de fattigaste**.

Utöver angivna inkomstmöjligheter för staten finns andra lämpliga att tillgripa under nuvarande förhållanden. Likaväl som samhället driver en del företag, vilkas uppgift är att tillgodose vissa allmänhetens behov och intressen, lika gärna kan det driva andra. Varför skall exempelvis staten ha sprit- och tobaksmonopol men överlämna maldrycksbryggerierna till enskilda kapitalister? Faktiskt har ju dessa av staten erhållit ett visst monopol, vilket de, trots den förhållandevis höga beskattningen, utnyttjar mot konsumenterna på ett sätt som bra mycket liknar ocker. Genom förstärkning av bryggeriindustrien kan många miljoner tillföras statskassan, medel som behövs för effektiv krishjälp.

Förslag nr 1: Gör ordentlig plan för hjälp åt krisens offer.

Som redan anförts är arbetslösheten och dess följder permanenta under nuvarande produktionsförhållanden. Tillfälligt uppsving i konjunkturerna kommer icke att ändra detta förhållande. Arbetslösheten kan minska, men den kommer icke att försvinna.

Med hänsyn härtill och med hänsyn även till nödvändigheten att hjälpen till det kapitalistiska systemets offer blir **mera planmässig** och ställes på längre sikt samt framförallt med hänsyn till att den lämnas i form av **produktiva arbetstillfällen**, synes det oss nödvändigt att en utredning sker av hela detta komplex av frågor samt att på grundval därav en ordentlig **plan** göres upp för arbetsanskaffning.

Med stöd av vad sålunda anförts, föreslås

att riksdagen uppdrar åt regeringen att i huvudsaklig överensstämmelse med vad ovan anförts låta utreda och inför 1935 års riksdag framlägga förslag till de åtgärder, som behövs under en längre period för att bereda hjälp åt offren för den kapitalistiska produktionsordningens följder, främst i form av produktivt arbete.

(Förslaget avslogs av riksdagen. Det var ”omöjligt”, men innehöll ”många punkter värda sympati”. De obotfärdigas förhinder!)

Förslag nr 2: Minskade arbetstillfällen kräver kortare arbetsdag.

Maskinerna ersätter allt mer den mänskliga arbetskraften. Makten över naturrikedomar och produktionsmedel ligger helt i de stora finansherrarnas händer. Industrien och övrig produktiv verksamhet drives med sikte på att framför allt tjäna dessa kretsars ekonomiska intresse – profitintresset.

Inom arbetsområden, där driften är i gång i full utsträckning, tvingas stora arbetargrupper att arbeta längre tid än 48 timmar i veckan. 56 å 60 timmars **ordinarie** arbetsvecka är fastställd för många arbetsområden, samtidigt som massor av arbetare nödgas gå **helt arbetslösa**. Inom många produktionsgrenar frambringar den enskilde arbetaren numera, med nya maskinella hjälpmedel och hårt uppressad arbetstakt, dubbelt och t. o. m. tre gånger större produktionsresultat mot vad tidigare kunnat presteras under samma arbetstid.

Denna ökade produktionsförmåga har dock icke medfört, att arbetarklassen som helhet kommit i ett bättre läge. Kortare arbetstid och höjd levnadsstandard har icke blivit resultatet av den ökade produktionsförmågan. Resultatet av den genomförda, och fortfarande på alla områden pågående kapitalistiska rationaliseringen har i stället blivit, att massor av arbetare kastats ut från arbetsplatserna. Hundratuseantal arbetslösa människor är här i landet ställda helt utanför produktionen och avskurna från all möjlighet att genom normalt arbete kunna skaffa sig försörjning. Framför allt har **ungdomen** genom detta blivit driven ut i ett upprörande tillstånd av utsvältning, hemlöshet och bitter nöd.

Så som förhållandena nu utvecklats, är en skärpt kamp för en längre gående, allmän och effektiv förkortning av arbetstiden ofrånkomligen nödvändig. Det motstånd, som reses av kapitalismens spetsar och deras politiska verktyg mot en genomgripande arbetstidsförkortning, måste slå ned.

Här i landet är en mängd arbetsområden **helt undantagna** från den nu gällande arbetstidslagens bestämmelser. Som ovan anförts har stora arbetargrupper en ordinarie arbetstid som är

längre än 48 timmar per vecka. De arbetargrupper, som är inrangerade under arbetstidslagens bestämmelser, drives även att i stor utsträckning utföra övertidsarbete utöver den ordinarie arbetstiden.

I en hel del andra länder har den kapitalistiska regimen tvingats att upptaga arbetstidsförkortningen till allvarligt övervägande. I vissa fall har också statsmakterna nödgats vidta konkreta åtgärder. Vi framhöll vid förra årets riksdag, att knappast något annat lands myndigheter visar en sådan likgiltighet för denna brännande fråga, som den statsmakterna i detta land hittills visat.

Som förhållandena nu utvecklats sig, är det meningslöst att tala om Washingtonkonventionen om 8-timmars arbetsdag. Nämnade arbetstidskonvention har, efter 14 års ynkelig tillvaro, ratificerats av endast ett fåtal småstater. Konventionen ifråga har överlevat sig själv och är i nuvarande situation fullständigt betydelselös.

Internationella arbetsbyrån i Genève sysslar med frågan om en ny dylik konvention. Säkert kommer emellertid en eventuell ny konvention att röna samma öde som Washingtonkonventionen, och bli lika betydelselös – camouflage för herrar som Ingenting vill, eller ingenting vågar göra.

För att driva dessa betydelsefulla frågor fram till en tillfredsställande lösning måste arbetarklassen i varje land med all kraft utnyttja sina politiska och utomparlamentariska maktmedel.

Vi föreslår:

att riksdagen i skrivelse till regeringen måtte anhålla om utarbetande och framläggande för 1935 års riksdag av förslag dels till sådana ändringar av lagen om arbetstidens begränsning, att arbetstiden fastställs till 6 timmar per dag och 36 timmar i veckan, med lönekomensation, dels ock till sådana ändringar, att lagens tillämpningsområde utvidgas att omfatta samtliga arbetargrupper som nu icke är inbegripna under lagens bestämmelser, och att övertidsarbete medgives endast vid sådana särskilda arbetstillfällen, då genom natur- eller olyckshändelse, eller annan omständighet som ej kunnat förutses, fara föreligger för liv, hälsa eller egendom.

(Genom arbetstidens sänkning till 6 timmar om dagen, 36 timmar i veckan, blir det plats för utförande av minst **50 miljoner dagsverken pr år**. Arbetslösheten vore därmed delvis **avskaffad**.)

Förslag nr 3: Allmän arbetarsemester = milliontals dagsverken.

Den s. k. arbetstidskommittén framlade redan år 1920 förslag till en särskild semesterlagstiftning. I motiveringen för det framlagda lagförslaget yttrade kommittén, att "åt semestern måste ges en ej allt för ringa varaktighet, om densamma skall i någon mån motsvara sitt ändamål". Någon särskild lagstiftning, i enlighet med arbetstidskommitténs förslag, kom dock aldrig till stånd.

Vårt partis riksdagsgrupp har vid olika tillfällen framfört förslag till särskild **semesterlagstiftning**, men förslagen har blivit avslagna.

Vid 1931 års riksdag infördes emellertid i arbetarskyddslagen ett stadgande om semester. Den då antagna semesterbestämmelsen är absolut otillfredsställande, särskilt beträffande semester-tidens längd. En semesterledighet av åtta dagar betecknades redan år 1920 av arbetstids-

kommittén som ett minimum. Den nu gällande bestämmelsen om en semestertid av endast fyra dagar måste betecknas som i stort sett värdelös.

Särskilt med hänsyn till den oerhört uppdrivna arbetstakt, som rationaliseringen inom alla områden medfört, är det ett synnerligen befogat krav, att en längre semesterledighet blir genomförd. Vi anser, att semestern måste fastställas till minst 15 dagar, om densamma skall i någon mån motsvara sitt ändamål. Den omfattande permanenta arbetslöshet som råder gör en längre semesterledighet nödvändig även av det skälet, att en del arbetslösa därigenom kommer att beredas plats i produktionsapparaten.

Vi föreslår sålunda:

att riksdagen måtte besluta vidtaga den ändringen i lagen om arbetarskydd, att paragraf 5, punkt m, erhåller följande lydelse: Åt arbetare, som från årets början varit anställd hos samma arbetsgivare eller företag, skall å tid mellan den 15 maj och den 16 därpå följande september beredas semesterledighet under minst 15 dagar.

(Genomförande av förslaget, som dock avslagits av riksdagen medför behov av bortåt tio millioner dagsverken mer än f. n. Medräknas samtliga jordbruksarbetare blir antalet än större. Genom effektiv semesterorganisation skulle således flera tusental arbetslösa beredas sysselsättning året runt.)

Förslag nr 4: Låt de gamla vila – bered de unga arbete.

Vårt parti har såväl i som utom riksdagen under en följd av år propagerat för en folkpension som för att fylla sin uppgift bör innebära följande:

1. Den samlade pensionen eller understödet jämte pensionstagarens årsinkomst får icke i något fall i lägsta dyrortsgruppen understiga 900 kronor för ensamstående person. För man och kvinna i gemensamt hushåll samt för barn under 16 år utgår pensionsbelopp i proportion till vad den ensamstående erhåller samt för övriga dyrortsgrupper i avvägt förhållande till vad som utbetalats i lägsta dyrortsgrupp.
2. Maximiinkomsten, pensionsbeloppet inräknat, må för mindre bemedlade uppgå till 1.200 kronor, innan avdrag å pensionstillägg får företas.
3. Åldersgränsen för rätt till erhållande av pension bestämmes till 60 år.

Bland de skäl, som starkt talar för en ålderdomspension enligt dessa grunder, är förutom pensionärernas läge även **arbetslöshetsproblemet**, inte minst **ungdomsarbetslösheten**. Omkring 100,000 personer över 60 år sysselsättes inom arbetsmarknaden, under det att ett motsvarande antal bland ungdomen går sysslolös, utestängt från arbetstillfällen och försörjningsmöjligheter. Detta missförhållande bör snarast få en lösning i sådan riktning, att åldringarna över 60 år, som många gånger framläpar sin levnads afton i ett hårt arbete, erhåller den vila och ledighet, som ett långt liv i arbete och slit berättigar dem till, och att de unga, som nu går sysslolösa, beredes möjlighet att erhålla arbete i de gamlas ställe. Ur ovan angivna synpunkt anser vi, att **åldersgränsen** bör sättas till 60 år.

Skall emellertid pensionen kunna fylla sitt syfte och samtidigt motverka arbetslösheten, är det dock nödvändigt, att pensionären erhåller en pension, på vilken han **kan leva** och sålunda vara i stånd att lämna lönearbetet åt yngre arbetskrafter. Vi anser därför, att pensionsbeloppets storlek, pensionstagarens eventuellt övriga inkomst inberäknad, bör sättas till minst 900 kr. för år. För närvarande utgår så små pensioner, att det antingen blir de anhöriga eller kommunerna, som genom sin fattigvård får ta hand om pensionärerna, då ingen människa kan

existera enbart på den lilla pensionen.

Maximiinkomsten, pensionsbeloppet inräknat, anser vi böra för behövande få uppgå till 1,200 kronor, innan avdrag å pensionstillägg får företas; detta ur den synpunkten, att pensionslagen ej skall motverka det ekonomiska stöd, som exempelvis i vissa fall arbetare på grund av innehavd anställning eller dylikt erhåller. Reducering av pensionstillägget bör sålunda ske endast den mån den sammanlagda inkomsten, pensionstillägget inräknat, överstiger den angivna maximiinkomsten, 1.200 kronor.

Uppdelning av tilläggs pensionen i olika belopp för man och kvinna synes även rätt meningslös. Endast i de fall pensionerna gäller man och kvinna, som har gemensamt hushåll, kan det finnas skäl överväga, om beloppet, då det kommer upp i sådan storlek, att det räcker till vederbörandes försörjning, kan sättas lägre för den ena än då det gäller ensamstående man eller kvinna.

Ovan berörda detaljer i pensionsfrågan är av den art, att de snarast möjligt bör lösas. Som frågan nu ligger till bör pensionskommittén få i uppdrag att med beaktande av de synpunkter, som ovan angivits, fullgöra sitt arbete, så att förslag omfattande ovan berörda punkter i pensionsfrågan kan framläggas senast vid 1935 års riksdag.

I anslutning till vad vi sålunda anfört föreslår vi,

att riksdagen i skrivelse till regeringen må hemställa, dels att den av 1928 års riksdag beslutade pensionsutredningen måtte så påskyndas, att förslag i ärendet kan föreläggas senast 1935 års riksdag, dels ock att därvid tilläggs pensionens storlek, inkomstgränsen ifråga om rätt till erhållande av tilläggs pension samt åldersgränsen för pensions erhållande måtte bestämmas i enlighet med ovan angivna grunder.

(Ålderdomsgrupperna 50-70 år – ”arbetare och företagare” – beräknas till c:a 200,000 personer. Effektiv ålderdomspension vid fyllda 60 år skulle således ur produktionsprocessen förflytta om icke alla dessa – en del arbetar icke heller under nuvarande förhållanden – så sannolikt över hundratusentalet. Hur skall samhället finansiera detta? 1) Besparingar göres genom mindre utgifter a) till de arbetslösa; b) för fattigvård; c) för sjuka. 2) Arbetsköparna skall åläggas att årligen betala ett visst belopp pr anställd arbetare, 3) samhällets bidrag höjes (se längre fram inkomstmöjligheter). Slutligen skulle säkerligen de flesta inför utsikten att vid fyllda 60 år få pension, på vilken de kunde levas med nöje betala avsevärt högre pensionsavgifter. Detta är ju redan nu fallet med stats- och kommunalanställda.)

Förslag nr 5: Slut på mångsyssleriet!

Mångsyssleriet bland ämbets- och tjänstemän har en oanad omfattning. Tusental personer har flera befattningar, vilka var och en kan försörja sin innehavare, under det andra som bekant går utan allt arbete. Avskaffandet av mångsyssleriet, fördelningen av befintligt arbete och därmed rättvisare fördelning av inkomsterna, skulle ge många försörjning. Vår riksdagsgrupp har framfört förslag också härvidlag, såväl vid årets som föregående års riksdag. I detta säges bl. a.:

I de flesta ämbetsverken härskar mångsyssleriet bland de högre tjänstemännen, och de utredningar, som verkställt därom, har icke medfört några åtgärder från statens sida, som kunnat medföra någon ändring. För övrigt har dessa utredningar tagit sikte huvudsakligen på de lägre befattningshavarna, under det att de verkligt mångsysslande ej kommit i åtanke. Om början gjordes med att granska hur många uppdrag vissa ledamöter av kommittéer och sakkunniga

har, skulle genast förklaring ges till att de som utnämnes till sakkunniga behöver så oerhört lång tid för att slutföra sitt uppdrag. De sociala försäkringsfrågorna uppskjutes år efter år i avvaktan på utredningarnas slutförande, och under tiden vandrar de 'sakkunniga' från sammanträde till sammanträde i olika institutioner, där ledamotskapet är förenat med större eller mindre arvode. Utredningsuppdragen har urartat till att bli en huvudsak, under det att utredningsarbetet och dess resultat blivit bisaker för de sakkunniga.

Ett område, där tjänstemännen få extra betalning i stor utsträckning, då de utför arbete åt staten, är vid fullgörande av uppdragen som ordförande i taxeringsnämnderna. Utnämmandet av taxeringsnämndernas ordförande tillgår så, att det ger intryck av, att det är en liten kamratkrets av ämbetsmän, som utnämner inom sig och bland sina närmaste.

Förteckningen över pensionsnämndsordförande upptager flera byråchefer i pensionsstyrelsen och andra statsverk. Dessa brukar icke åtnjuta tjänstledighet för utförande av arbetet i fråga utan förena detsamma med sin vanliga tjänstgöring på tjänsterummet. Pensionsstyrelsens administrationskostnader är så stora, att den arbetskraft, som där finns, bör helt utnyttjas för den ordinarie tjänsten. Om så skedde, skulle behandlingen av åldringarnas pensionsärenden kunna påskyndas, vilket är synnerligen av behovet påkallat.

Avskaffandet av mångsyssleriet skulle medföra en avsevärd förbättring av arbetstakten inom ämbetsverken och därigenom även avsevärda besparingar för statsverket. Även skulle det som ovan framhållits medföra avsevärt ökat antal arbetstillfällen för tjänstemän, som nu är arbetslösa.

Då det gäller arbetstillfällen för arbetslösa, måste staten även tillse, att pensionerade tjänstemän icke anställs i statens tjänst. Det finnes för närvarande tusentals pensionärer anställda i statens och i kommunernas tjänst. Pensionerna är i allmänhet så tilltagna för dessa pensionärer, att de vida överstiger vanlig arbetsinkomst.

I anslutning till det anförda föreslår vi:

att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till regeringen hemställa om omedelbara och effektiva åtgärder till förhindrande av dubbelanställningar och mångsyssleri bland statens tjänstemän samt att vid tillsättande av kommittéer och sakkunniga hänsyn måtte tagas till de synpunkter som ovan anförts.

(Vår motion avslogs naturligtvis av riksdagen.)

Förslag nr 6: Statlig och kommunal bostadsproduktion.

Erfarenheten visar att varken den privata eller den kooperativa bostadsproduktionen förmår tillfredsställa de breda folklagrens bostadsbehov. Icke heller har egnahems-systemet visat sig kunna det. Därför blir statliga och kommunala åtgärder nödvändiga, och detta i en helt annan skala än som hittills varit fallet. Bostadsproduktionen är för närvarande nästan helt oorganiserad.

För närvarande saknas i hög grad kunskap om såväl det närvarande som – i den mån det kan förutsägas – det kommande bostadsbehovet på olika orter.

Ett mer tillfredsställande resultat kan ernås endast om den framtida efterfrågan på bostäder i en ort, både med hänsyn till total omfattning och till inriktning, på olika lägenhetstyper till vissa priser, i förväg kalkyleras så gott det sig göra låter, samt att produktionen av bostäder anpassas efter denna kalkylerade bostadsefterfrågan.

Bostadsprogram, som måste upprättas, och **produktionen av bostäder**, i varje fall för de lägre inkomsttagarna, **måste genom stat och kommun organiseras efter detta program.**

För att bostadsproduktionen i Sverges städer och stadsliknande samhällen måtte kunna organiseras på ett mer planmässigt sätt än hittills, och i synnerhet för att de lägre och lägsta inkomsttagarnas bostadsbehov måtte kunna bedömas på ett bättre sätt än hittills, och riksdagen kunna bilda sig en bättre uppfattning om önskvärdheten av stats och kommuns ingripande såväl som till hur stor del den ifrågavarande bostadsproduktionen måste stödjas med allmänna medel, föreslås:

att riksdagen i skrivelse till regeringen måtte begära

- 1. att från landets städer och stadsliknande samhällen införskaffas de kompletterande statistiska uppgifter som behövs för att, sammanställda med redan befintlig statistik, möjliggöra uppställande av lokala bostadsprogram;**
- 2. att det måtte uppdragas åt socialstyrelsen att organisera införskaffandet av nämnda uppgifter samt att bearbeta och ställa det statistiska materialet till primärkommunernas förfogande för upprättande av bostadsprogram;**
- 3. att i socialstyrelsens uppdrag även måtte ingå begäran till primärkommunerna att upprätta bostadsprogram, såväl med hänsyn till det omedelbara behovet som på längre sikt, vilka bostadsprogram lämpligen bör upprättas i intim samverkan med ifrågavarande befolkning-kategorier och deras organisationer (hyresgäst- och andra arbetarorganisationer), att i god tid före nästa riksdag till socialstyrelsen inkomma med dessa bostadsprogram.**

(Enligt beräkningar (Nyström) 1922 var en byggnadsarbetares genomsnittsproduktion drygt två eldstäder pr år. Enbart producerande utöver genomsnittet under senaste femårsperiod av 100,000 eldstäder pr år skulle således direkt bereda c:a 50,000 arbetare årssysselsättning. Indirekt, all byggnadsmaterial, skulle långt större antal beredas sysselsättning. Vill någon påstå att nya och moderna bostäder icke behövs?

Förslaget avvisades av riksdagen!)

Förslag nr 7: Skydda hyresgästerna mot fastighetsjobbare!

Den långa och svåra hyresstriden i Göteborg förra året, då det från fastighetsägarnas sida hotades med att vräkningar av över 1.000 familjer skulle ske, om icke hyresgästerna accepterade fastighetsägarnas villkor, har på nytt aktualiserat frågan angående lagstiftning till skydd för hyresgästerna.

Enligt vårt förmenande skulle en sådan social hyreslagstiftning, vars detaljbestämmelser måste vara av tvingande natur, främst syfta till att åstadkomma:

- 1) att bostaden är sund, vilket kan uppnås genom tillfredsställande bostadsinspektion samt genom införande i hälsovårdsstadgan, byggnadsstadgan eller hyreslag av effektivare bestämmelse för undvikande av hälsofarlighet i bostadslägenheter;
- 2) att bostaden alltid är med avseende på underhåll i ett tillfredsställande skick, vilket bland annat kan uppnås genom tillkomsten av bestämmelser, som bland annat fastslår vissa grunder för hyresgäst, att vid hyras betalning avdraga vad som utlagts för reparationer eller för bostadens förbättrande, samt i övrigt, rätt till hyresprisreglering nedåt vid konstaterande av en bostads mindervärdiga beskaffenhet;
- 3) att den ständigt skeende hyresprisfördyring – som i vårt land resulterat i att en större

procent av <len samlade inkomsten uppslukas av hyran **än i något annat land** – kunde hållas tillbaka och att framförallt oskäligen hyrespris (hyressocker) kunde beivras, varför en effektiv bestämmelse om åtgärder mot orimliga hyrespriser borde ingå i den planerade lagstiftningen, vilken bestämmelse även borde gälla för de mycket ofta förekommande rent vanvettiga hyror, som uttages för **butiker** med gott läge; samt

4) att lagen förhindrar intagande i kontrakt av bestämmelser, som inskränker hyresgästens rörelsefrihet på ett orimligt sätt eller i övrigt är olämpliga.

Under hänvisning till den motivering som här ovan anförts föreslås:

att riksdagen måtte i skrivelse till regeringen hemställa, att regeringen måtte låta utreda huru och på vilket sätt gällande bestämmelser, som reglerar förhållandet mellan hyresvärd och hyresgäst – hithörande delar av lagen av år 1907 om nyttjanderätt till fast egendom samt lagen av den 10 mars 1923 med vissa bestämmelser rörande hyra m. m. – måtte sammanföras i en modern hyreslag, som utformas under hänsynstagande till nutida förhållanden på detta område, i en social och humanitär anda efter de grundsatser, som här ovan anförts.

(Denna motion avslogs av riksdagen!)

Förslag nr 8: Skydda de arbetande jordbrukarna. – skuldbördan måste avlyftas.

Jordbrukarnas alltjämt växande ekonomiska svårigheter är av den allvarliga art att de icke längre kan bestridas från något håll. Kapitalismens kris och i samband med denna jordbrukskrisen skapar allt större osäkerhet och fattigdom för jordbrukets folk. Skuldbördan växer katastrofalt, hotande att driva massor av jordbrukare från deras brukningsdelar.

Redan vid 1930 års riksdag underströk vårt partis riksdagsgrupp nödvändigheten att kämpa för följande krav:

1. Tilldelning av jord och i vissa fall skog åt jordbruk som behöver komplettering för att åt jordbrukarna ge full besuttenhet. Indragning av de större godsens och bolagens jordinnehav.
2. Arrendelagstiftning som utmynnar i brukarnas okvalda besittning av sitt brukningsområde.
3. Kraftiga åtgärder för att från bondejordbruk (medelstora och små) **avlyfta den tryckande skuldbördan**. Rationellt ordnande av frågan om jordbrukets driftskredit.
4. Stark utveckling av jordbrukarnas Kooperation för rationellt ordnande av avsättning och export av lantbrukets produkter. Statens medverkan och statsanslag i sådant syfte.
5. Kamp mot arbetarnas och böndernas tullbördor.
6. Jordbrukarnas vägsatser lättas, överflyttas på industrifastigheter och bärkraftiga inkomsttagare.

I de åtgöranden, som kan ifrågasättas för att stödja offren för jordbrukskrisen, kommer förverkligandet av det krav, som vi, i punkt 3 härövan angivit, att effektivt bringa hjälp åt dem, som annars i första hand skulle bli krisens offer.

Frågan om förbättrade kreditmöjligheter för de ekonomiskt svaga jordbrukarna blir en brännande fråga. Men vill man gå till botten av frågan om att lyfta upp de betryckta jordfolksgrupperna, måste man gå ännu längre.

Små och medelstora bönders tryckande skuldbörda bör, genom energiskt och raskt ingripande, **avlyftas**.

En politik som tar sikte på att energiskt gå in för att befria de arbetande bönderna från skuldbördans förbannelse, måste givetvis se till att de fastigheter som frias från skuld icke ånyo belastas med inteckningar.

Som en utväg vid skuldbördans minskande eller avlyftande angavs den möjligheten, att staten övertog viss del av årlig amortering och skuldränta.

Åtgärder för kreditlättnader, för sänkning av räntesatserna bör givetvis genomföras.

Högre belopp och goda villkor för stödlån utan återbetalning liksom för betesförbättring och stenbrytning verkar som hjälp åt betyngda små brukare, men det behövs mer genomgripande åtgärder.

För att på längre sikt hindra att jordbrukaren på grund av skuldsättning drives bort från sitt jordbruk, bör lagstiftning genomföras, varigenom jordbruksfastigheters försäljning genom exekutiv förfarande omöjliggöres. I de fall, där jordbruksfastighet hotas av exekutiv försäljning, skulle, om fastighetens ägare så fordrade, staten ha skyldighet att inköpa fastigheten och därefter låta jordbrukaren kvarbliva på fastigheten enligt grunder, som fastställes i lag om åborätt.

Vid sådant statsköp av jordbruksfastigheter måste köpeskillingen givetvis efter vissa normer fastställas. Detta kan ske på samma sätt som enligt nuvarande lagar sker före exekutiva försäljningar, dock så att en verklig realprövning av saluvärdet komme till stånd.

I de fall överskott uppstår av den sålunda erlagda köpeskillingen, sedan fordringsägarna i fastigheten förnöjts, innehålles det överskjutande beloppet av staten med rätt för fastighetens förre ägare till avräkning vid arrendeavgiftens erläggande.

Om denna utväg icke anses framkomlig som jordbruksutskottet framställt vid 1932 års riksdag, i anledning av den av oss då väckta motionen, kan man överväga direkta anslag för amorteringar såsom vi föreslog i motion 1930.

Där anvisades som en utväg följande:

För jordbruksfastighet med högst 20 har åkerjord och intill 30,000 kronors taxeringsvärde, där ägaren så önskar erlägger staten halv eller viss del av årlig amortering och ränta, så att mindre fastigheter erhåller största procentuella lättnader i skuldbördan.

Exempelvis:

Fastighetens taxeringsvärde					Staten erlägger årlig amortering och skuldränta			
Intill	10,000	kronor					100	%
Over	10,000	„	upp	till	12,000	kronor	80	„
„	12,000	„	„	„	14,000	„	70	„
„	14,000	„	„	„	17,000	„	60	„
„	17,000	„	„	„	20,000	„	50	„
„	20,000	„	„	„	23,000	„	40	„
„	23,000	„	„	„	26,000	„	20	„
„	26,000	„	„	„	30,000	„	10	„

Ny inteckning i dylika fastigheter förhindras genom särskilda bestämmelser.

Vi föreslår:

att riksdagen måtte hos regeringen begära förslag till de åtgärder, som kan och bör vidtas för de små och medelstora jordbruksfastigheternas vidkommande, så att fastighetens ägare och brukare, på grund av tryckande skuldbörda, ej må kunna drivas bort från sin fastighet och sitt brukningsområde.

(Jordbruksfastigheternas taxeringsvärde utgjorde 1932 c:a 6,300 millioner kr. Intecknings-skulderna utgjorde 1920 c:a 41,5 % av taxeringsvärdet och 1927 c:a 49 %. Övriga skulder är okända, men torde stiga till högst avsevärda belopp.

Motionen avslogs av riksdagen.)

Förslag nr 9: Moratorium för små och medelstora jordbrukare.

Massor av jordbrukare har kommit i sådant nödläge, att de hotas av exekutiva åtgärder drivas från sina brukningsdelar.

Då riksdagen av sociala skäl ger anslag för nybildning av jordbruksegnahem, bör icke de gamla jordbrukarna, som av samma sociala skäl borde vidmakthållas vid sina jordbruk, lämnas åt sitt öde. Vilka åtgärder, som än vidtas för att stödja dessa grupper, så kommer många att drivas bort, innan effektiva åtgärder hunnit genomföras. För den skull är snabba om ock tillfälliga åtgöranden nödvändiga.

Förordning om anstånd med betalning av gäld för små och medelstora jordbruksägare och innehavare bör utfärdas så länge sådan åtgärd på grund av jordbrukets krisartade läge kan vara nödvändig.

Med hänvisning i övrigt till förslaget om skuldbördornas avlyftande föreslås:

att riksdagen hos regeringen ville begära lagstiftnings genomförande snarast möjligt – rörande små och medelstora jordbruksfastigheter – om anstånd med betalning av gäld (moratorium) och om förbud för exekutiv försäljning av sådana jordbruksfastigheter.

(Exekutiva auktioner var 1913 = 1,200, 1921 – 500, 1925 = 1,300 och 1930 = 1,500. Sedan dess har antalet starkt stigit. Ungefär hälften har drabbat landsbygden. Restantierna å obetalda egnahemslån var 1 januari 1931

6,5 % och 1 januari 1932 = 10 %. Efter senaste dato uppges restantierna ha stigit kraftigt.

Motionen avslogs!)

Förslag nr 10: Ackords- och stödlån.

Regeringen har föreslagit 8,000,000 kronor till ackordslån och stödlån åt jordbrukare. Den sålunda föreslagna summan är **alltför otillräcklig**.

Behovet av ackords- och stödlån framgår av centralnämndens rapport om att de för 1933 inkomna låneansökningarna avsåg ett belopp av 25 millioner kronor på ej mindre än något över **40,000 låneansökningar**. Av dessa ansåg lånenämnderna ansökningar för ett belopp av 16,7 millioner kronor förtjänta av bifall.

Departementschefen understryker kraftigt att de ”belopp, som riksdagen anvisat för

ändamålet, varit otillräckliga”, men stannar ”i nuvarande statsfinansiella läge” för ett belopp av högst 8,000,000 kronor.

År 1932 anvisade riksdagen 15,000,000 kronor. Vår riksdagsgrupp röstade för 21 miljoner kronor.

Vid 1933 års riksdag beviljades på förslag av den nuvarande regeringen 10 miljoner kronor. Lånenämnderna hade då begärt något över 18 miljoner kronor hos centralnämnden, under det att ansökningar inkommit avseende lånebelopp på 28 miljoner kronor. Vår grupp yrkade med stöd av förhållandena på ett anslag av 21 miljoner kronor.

Stödlån kommer givetvis till effektivaste hjälp då de beviljas enligt grunder, där återbetalning icke behöver ske. önskvärt vore om området för arbetsuppgifter, vars fullgörande befriar från återbetalning av lån, kunde vidgas till att gälla för utförande av reparationer å åbyggnader eller andra liknande förbättringsarbeten å fastigheten.

I åtskilliga fall borde maximibeloppets storlek för stödlån kunna höjas åtminstone till 1,000 kronor.

Vi hemställer:

att riksdagen måtte besluta att för utlämnande av ackords- och stödlån åt jordbrukare samt för bestridande av med låneverksamheten förenade kostnader för budgetåret 1934/1935 anvisa ett extra reservationsanslag av 15,000,000 kronor; samt

att för utlämnande av lån skall gälla de bestämmelser, som av departementschefen föreslagits, dock med den ändring att maximibeloppet för stödlån må höjas till 1.000 kronor samt att som förbättringsarbete, vilket räknas som avbetalning å lån, må jämväl medräknas reparation av åbyggnader.

(Riksdagen har avslagit denna motion!)

Förslag nr 11: Ge småbrukare jord och skog.

Bland de ingripanden till stöd åt småbrukare och andra grupper av den fattiga landsbygdsbefolkningen, som mera verksamt kunde lindra denna befolkningsgrupps svårigheter, framträder med allt starkare motivering kravet på jord- och skogstilldelning åt ofullständiga jordbruk.

Depressionen inom näringslivet, de minskade arbetstillfällena i skogarna gör att många småbrukare, som eljest haft biinkomster genom en viss tids lönearbete, nu saknar denna utväg till arbetskraftens användning och till utfyllnad i årsinkomsten och det bidrag till försörjning som lönearbetet gett. Många småbrukarsöner, som tidigare mera regelbundet haft anställning vid Industriorterna, har föga hopp att återfinna sådant arbete ens vid stor livaktighet inom produktionsprocessen.

Utvägar måste därför sökas för vidgade möjligheter till självförsörjning vid jordbruket för de därstädes hårt trängda människorna.

I stor del av Sverge, främst Norrland och Dalarna där vintern omöjliggör arbetskraftens användning inom jordbruksarbetet för avsevärd tid varje år, är stödsskog en betingelse för småbrukets möjligheter att existera, åtminstone då tillgång till lönearbete i annans tjänst saknas.

Det synes som om det borde gå an att i stor utsträckning tillfredsställa småbrukarnas önsknings om jord eller skogstilldelning till full besuttenhet, d. v. s. möjlighet att vinterföda

1 häst och 6-8 kor.

Jord och skogstilldelning i sådant syfte kunde åstadkommas genom att **från bolagens och storgodsens jord** fränkilja vissa områden, företrädesvis sådana som mindre väl lämpade sig för storbruk.

Även från statens domäner borde skogs- och jordanslag i viss omfattning kunna äga rum.

För att kunna trygga en sådan tilldelning av skog och jord till ofullständiga jordbruk är det nödvändigt genomföra **expropriationslagstiftning**, vilken bör utformas så att den också blir användbar för upplåtelse av arbetarsmåbruk.

Som grundval för en sådan lagstiftning kan antas dels det av Norrlandskommittén framlagda förslaget om expropriationslagstiftning såsom stöd för angelägenheten att i Norrland och Dalarna på bolags och enskilda spekulanter mark bilda nya jordbruk, dels jordundersökningens och jordkommissionens framställningar om en expropriationslagstiftning även för de mellersta och södra delarna av riket såsom stöd för strävandet att därstädes i bolags och enskilda större jordägares mark bilda nya jordbruk, dels ock Norrlandskommitténs och jordkommissionens förslag till lagstiftning om förbättring av ofullständiga jordbruk. Dock så, att 1) alla jordbruksfastigheter med över 50 har åker och taxeringsvärde överstigande 75,000 kronor skall **avstå jord eller skogsmark**; 2) jordregleringen genomföres så, att kostnaderna för jordregleringen **icke drabbar jordsökande eller ekonomiskt svaga befolkningsgrupper**; 3) att jordregleringens främsta syfte skall vara jord- och skogstilldelning till **ofullständiga jordbruk** samt 4) att denna expropriationslagstiftning utformas så, att den effektivt kan gagna strävandena för **upplåtelser av arbetarsmåbruk**.

Vi föreslår

att riksdagen måtte besluta hos regeringen begära förslag till expropriationslagstiftning, som medför att storgodsens och bolagens jordbruksfastigheter kan överlätas för jordregleringen, För underlättande av jord och skogstilldelning åt sådana jordbruk, som behöver kompletteringsareal för att deras ägare och brukare må bli besuttna, och för större möjligheter till jordbruksnybildning och upplåtelse av jordbruk; åt obemedlade eller mindre bemedlade jordsökande, företrädesvis lant- och skogsarbetare.

(Motionen avslogs av riksdagen!)

Förslag nr 12: Befria småbrukarna från mjölkavgift.

När fjolårets riksdag genomförde nuvarande bestämmelser angående mjölkavgift påvisades från vårt partis talare i debatten, hurusom åtgärderna till mjölkprisreglering i högre grad skulle gagna jordbrukare i orter som även har fördel av stödet åt spannmåls- och sockerbetsodlingen, och att jordbrukare i orter, som huvudsakligast betungades av denna hjälp åt spannmåls- och sockerbetsodlingen, skulle få utgifter genom mjölkregleringen som i många fall måste anses orättvisa. Därjämte uttalades önskvärdheten av, att mjölkavgifter icke måtte uttagas i sådana orter där på grund av förhållandena nyttan av de föreslagna åtgärderna kunde ifrågasättas.

Sådant undantag har också medgivits för vissa orter i kungörelsen av den 30 juni 1933, liksom bestämmelsen om undantag för den, som har endast 2 kor eller ej säljer mera än 5 kg. mjölk pr dag, är ett steg i lättnader för fattiga jordbrukare.

Ytterligare lättnader bör vidtas. Rättvisast vinnes sådant syfte genom ändring i den riktning

vi här nedan föreslår.

Vi hemställer:

att riksdagen måtte besluta om sådan förändring i förordning om mjölkavgift, dels att mjölk och grädde, som produceras å brukningsdel, varå regelmässigt ej hålles mer än 4 kor,

dels ock att för mjölk och grädde som försäljes, den del av mjölkförsäljningen som understiger 300 kilogram pr månad undantages från avgiftsplikt.

(Trots att det riktiga i motionen från flera håll erkändes, avslogs motionen av socialdemokrater och borgare.)

Förslag nr 13: Hjälp åt fiskarebefolkningen.

I det komplex av frågor, vilka uppstått i och med det nuvarande samhällssystemets kris, finns även fisket och fiskerinäringen. Utifrån utgångspunkten, att det gäller att bereda människovärdiga existensbetingelser för det arbetande folket, synes emellertid förhållandena på här berört område allt för litet uppmärksammas från riksdagens sida. Vad som här är att göra är, dels att vidta sådana åtgärder, vilka anses nödvändiga för ett rationellt utnyttjande av landets rikstillgång på fiskevatten, dels att ingripa **stödande för den del av befolkningen, som har sin utkomst av fisket** eller för husbehov är därav beroende samt dels att vidtaga sådana åtgärder till förändring av på området gällande lagbestämmelser, vilka betingas av ovan berörda åtgärder.

Fiskevatten borde alltså vara samhällelig egendom. Vattnets rationella utnyttjande: romodling, fiskebeståndets förnuftiga beskattning, olika vattenområdets förläggande i "träda" efter en bestämd plan under vilka perioder fisken fridlyses m. m. – allt detta skulle kunna ordnas till allmänt gagn med en tämligen enkel organisationsapparat. Inom varje kommun kunde utses en fiskekommitté och dessa lokala kommittéer kunde sedan samarbeta länsvis.

De, vilkas intressen i första hand bör tillvaratas genom samhälleligt beslutande åtgärder, är för det första yrkesfiskarna. Därefter kommer husbehovsfiskarna. Men även amatörfiskarnas och sportfiskarnas intressen bör kunna komma fullt till sin rätt inom ramen för ett rationellt ordnat fiske.

De förhållanden, som f.n. råder beträffande exempelvis försäljningen av strömming till Stockholm, talar kraftigt för att här är ett ingripande av nöden. Om strömmingspriset i minuthandeln noteras till 40 öre, betyder detta att fiskaren i bästa fall erhåller 5 öre per kg. fritt Stockholm. Ofta innebär emellertid detta att fiskaren ingenting får då stora partier fisk vid dylika tillfällen redovisas osåld. Exempel gives, då fiskaren blivit skyldig pengar till grossisten därför att han sänt honom sin fångst. Det har förekommit att fiskare, vilka skickat in braxen till Stockholm, erhållit 5 öre per kg. för densamma, medan priset i minuthandeln varit 50-80 öre.

Vi föreslår:

att riksdagen måtte besluta i skrivelse till regeringen hemställa om en snabbt utförd sakkunnig utredning om vilka åtgärder, som från samhällets sida bör vidtas, samt inkomma med förslag om

a) ett rationellt utnyttjande av landets fiskevatten samt fiskbeståndets utökande och höjande kvalitativt,

b) vilka ändringar i gällande fiskerättsbestämmelser, som är nödvändiga med hänsyn till en planmässigt ordnad fiskproduktion,

c) hur en försäljningsorganisation, vilken tillgodoser den yrkesfiskande befolkningens berättigade ekonomiska intressen, skall organiseras.

(Motionen avslogs av riksdagen!)

Förslag nr 14: Ordna produktiva arbeten, som hjälp till de arbetslösa.

Arbetslöshetskommissionens verksamhet har varit ägnad att framskapa arbetslöshet. Enligt de före den 1 juli 1933 gällande direktiven för utväljande av reservarbete, eller nödhjälpsarbete som är den gamla riktiga benämningen, kunde endast sådana arbeten komma i fråga, vilka icke inom överskådlig tid skulle komma till utförande i den öppna arbetsmarknaden. De i kohandeln ingående direktiven är av rakt motsatt innebörd.

Redan med den gamla bestämmelsen togs arbeten från den öppna marknaden och gjordes till nödhjälpsarbeten. Enligt de nya "kohandelsbestämmelserna" göres fler och fler av den öppna marknaden till nödhjälpsarbeten med därav följande underbetalning. Med att den öppna marknaden tillhörande arbeten göres till nödhjälpsarbeten ökar arbetslösheten i den öppna marknaden direkt. Den ökar även indirekt på grund av den avsevärt minskade köpkraften hos de tusentals arbetare, som genom nödhjälpslönerna blivit allt fattigare.

För **ungdomen** är de nu rådande förhållandena sådana, att de leder till katastrof. Tusen och åter tusen unga män och kvinnor söker förgäves efter ett arbetstillfälle och de år de skulle lära det yrke, på vilket de skulle grunda sin framtid, rinner bort i arbetslöshet och ofta i nöd och elände. Arbetslägren och mer eller mindre primitiva kurser avhjälp icke dessa förhållanden. Om ungdomen också i några fall får hjälp till litet mat, så räddar det dem icke ur det fasansfullaste som detta system medför, nämligen ovissheten för framtiden.

Om någon då ställer frågan, på vilket sätt man skall hjälpa de arbetslösa om A. K. avskaffas, svarar vi med förslag om att produktiva arbeten skall sättas i gång med stöd av statsmedel. Men de skall då sättas i gång och bedrivas med sådana löner att arbetarna kan försörja sig och icke på sätt som nu sker, att arbetena mer och mer ordnas för utsvältning av hela det arbetande folket. De ordinarie civila statsverken bör sålunda erhålla medel för att bedriva alla de arbeten, som de behöver utförda. Till kommunernas förfogande bör likaså ställas erforderliga medel för bedrivande av de arbeten, som inom respektive kommuner behöver utföras. Slutligen kan även medel användas för igångsättande av produktiva enskilda arbeten.

Vi föreslår:

att riksdagen måtte besluta uppdraga åt regeringen att snarast möjligt efter den 1 juli 1934 avveckla arbetslöshetskommissionens verksamhet samt att bekämpa arbetslösheten och dess verkningar enligt här ovan angivna allmänna riktlinjer.

(Motionen avslogs, precis som tidigare, av de borgerliga och socialdemokraterna tillsammans.)

Förslag nr 15: Effektiv försäkring mot arbetslöshet.

Vi anser, att man vid genomförande av en arbetslöshetsförsäkring skall utgå från **arbetslöshetens orsaker**. Man finner där att **arbetslösheten är ett organisationsproblem**, som bottnar i en felaktig organisation av samhällets ekonomiska och produktiva liv.

Arbetslöshetsförsäkringen kommer naturligtvis inte att lösa arbetslöshetsproblemet, då detta är ett problem om en genomgripande omdaning av samhällssystemet. Men då arbetslösheten är en frukt av samhällets organisatoriska missförhållanden, är det samhällets oavvisliga plikt att se till, att den arbetslöse och dennes familj erhåller hjälp vid iråkad arbetslöshet, att de därpå kan existera människovärdigt. Alla arbetslösa, vilka icke kan beredas sysselsättning, måste därför erhålla understöd genom en **ordnad obligatorisk arbetslöshetsförsäkring** under den tid arbetslösheten varar.

Då vi betraktar arbetslösheten som en social fråga anser vi, att den arbetslöses understöd skall utgå med hänsyn dels till enligt av socialstyrelsen utarbetad **dyrortsgruppering**, dels till den arbetslöses **försörjningsplikt**. Vi föreslår därför, att den arbetslöse, som för sitt uppehälle är beroende av inkomst genom arbete, erhåller daghjälp och familjetillägg under **hela den tid arbetslösheten** varar enligt följande belopp: I ortsgrupp I 2.35 med ett familjetillägg av 50 öre per familjemedlem, ortsgrupp II kr. 2.70 med ett familjetillägg av 60 öre per familjemedlem, ortsgrupp III kr. 3.05 med ett familjetillägg av 70 öre per familjemedlem, ortsgrupp IV kr. 3.40 med ett familjetillägg av 80 öre per familjemedlem, ortsgrupp V kr. 3.75 med ett familjetillägg av 90 öre per familjemedlem samt ortsgrupp, VI kr. 4.10 med ett familjetillägg av 1 kr. per familjemedlem.

Kostnaderna måste läggas på de bärkraftiga. Vi anser att produktionen måste ordnas så, att därigenom beredes möjligheter för människorna att kunna leva. Omkostnaderna för arbetslöshets- försäkringen måste därför läggas på **arbetsköparna** och **staten**, varvid de företagare med under 5,000 kronor taxerad inkomst, som ej använder över 10 arbetare, bör **befrias** från särskild avgift till försäkringen.

Lagförslag i enlighet med dessa principer har flera år framförts av vårt partis riksdagsgrupp.
(Varje gång har de borgerliga och socialdemokraterna avlivat förslagen.)

Förslag nr 16: Sparsamhet för hjälp åt de fattiga. Utbetala icke överflödiga löner.

Vid såväl 1932 som 1933 års riksdagar har vår riksdagsgrupp föreslagit, att lönen till officerare på övergångsstat skall så förändras, att densamma kommer att utgå med A-orts i stället för B-orts lön samt att intet dyrtidstillägg utbetalas på dessa löner. Detta är på grund av gällande bestämmelser den sänkning riksdagen har i sin hand att besluta beträffande dessa löner.

Vi har påvisat, att lönen till dessa militärer på övergångsstat även i de lägre graderna överstiger vad staten betalar i lön till befattningshavare, vilka varje dag utför ett krävande arbete i statens tjänst. Vi har påvisat, att genomförandet av vårt förslag skulle medföra **besparingar av betydande omfattning**. De medel, som kan inbesparas på detta anslag, är ytterligare av behovet för bringande av hjälp till **behövande** människor i stad och på land.

Alla dessa skäl finns fortfarande och med hänvisning därtill föreslår vi:

att riksdagen måtte besluta, att lön till militär på övergångsstat skall beräknas efter A-ort och att intet dyrtidstillägg skall utgå på dessa löner.

(Liknande motioner har från vårt parti tidigare framförts. Bifall skulle ha medfört besparingar på flera millioner. Borgerliga och socialdemokrater har enhälligt gått emot.)

Förslag nr 17: Sänk lönerna för högre löntagare.

Under 1932/1933 har lönerna sänkts för här nedan angivna arbetargrupper enligt följande: Verkstäderna 6 procent, sågverken 9, järnbruken 4, pappersbruken 4, massafabrikerna 7, småglasindustrin 7, porslinsindustrin 5-7, byggnadsämnesindustri 10, Grängesbergs exportgruvor 10, Mellansvenska gruvorna 8, sjöfolket 5, Norrbottensgruvorna 15-17, typograferna 5, kvarnarna 10, beställningsskrädderierna 5-12 och målarna i Stockholm 12 procent. Skogsarbetarna har fått vidkännas ända till 20-25 och lantarbetarna 3-13 procents lönereduktioner. Härtill kommer de vid tiden för motionens framläggande ännu icke lösta kraven på sänkning av lönerna för exempelvis byggnads-, kommunal- och rörarbetare, spårvägsmän, litografer, handels- och kontorsanställda m. fl. Belysande nog har de förstnämnda under föregående år ansett sig tvingade att genom allmän omröstning godkänna reduktioner – regeringens medlingsförslag – på 9 à 11 procent.

Riksdagen har två år å rad avslagit av oss väckta motioner om: sänkning av lönerna för de högst avlönade i statens tjänst. Undanflykter har gjorts. Hade riksdagen alls velat sänka lönerna för de högst avlönade ämbetsmännen, så hade vederbörande utskott, där samtliga partier med undantag av vårt var och är representerade, naturligtvis kunnat gå in för lägre sänkning än den i motionen föreslagna, något som givetvis gäller också innevarande års motioner i frågan. Rätta förklaringen till avslaget kan svårligen vara annat än att man från högern till socialdemokraterna **inte vill själva saken.**

Läget för de breda folklagren är sämre än förut, vilket medför ökat hjälpbehov, ökade krav på samhällssolidaritet, och statens budgetläge är mer ansträngt än någonsin. I en rad andra länder har dessa synpunkter också varit avgörande; lönereduktioner har genomförts, där principen om vederbörande gruppers ekonomiska bärkraft varit bestämmande för reduktionens storlek. Med stöd av vad här anförts föreslår vi:

1) att riksdagen i skrivelse till regeringen anhåller, att regeringen måttesnarast för riksdagen framlägga förslag till sänkning av lönerna – maximum 40 procent – för de statens ämbetsmän, vilka åtnjuta en lön av över 8,000 kronor per år, dock så, att sänkningen successivt minskar från de högst avlönade och nedåt, så att löneskalan vid åttatusenkronorsgränsen ställes i proportion med nuvarande löneskillnader för dem, som har under 8,000 kronor.

2) att riksdagen i skrivelse till regeringen anhåller, att regeringen måtte vidta åtgärder för I att samma procentuella sänkning av arvodena som den, vilken av 1933 års riksdag slutligt beslöts för dess egna ledamöter, må genomföras för riksgäldsfullmäktige, fullmäktige i statens affärsdrivande verk, för ledamöterna i statens styrelser och nämnder och i de statliga monopolföretagen, allt i den utsträckning regeringen direkt eller indirekt äger inflytande på arvodenas fastställande;

3) att riksdagen beslutar för budgetåret 1934/1935 sänka regeringsmedlemmarnas löner med 40 % från nuvarande belopp.

(Som exempel kan anföras att enbart vid nedskärning av 10 % på löner à 8-10,000 kr. och 40 % på löner **över** 24,000 kr. mellanliggande lönesatser icke beräknade, skulle besparingen pr år bli c:a 1,2 millioner. Vår motion, som emellertid avslagits tre år å rad, skulle naturligtvis ge än större besparingar.)

Förslag nr 18: Militarismens miljoner åt de behövande.

Arbetarklassen visar "försvarsolust", ty den kan inte känna sig hemma i det "folkhem", till vilket man på visst håll inom arbetarrörelsen säger sig vilja förvandla kapitalismen i Sverige. Allraminst har de hundratusentals arbetslösa anledning att av riksdagens "lösning" av arbetslöshetsfrågan elda upp sig till någon positiv försvarsvilja för det nuvarande samhället.

Arbetarklassens antimilitarism härrör ingalunda ur ovilja att bära tunga offer för vad den uppfattar som verklig frihet, men den kommer av den fasta och av all erfarenhet bestyrkta övertygelsen att vad man manas att offra för – pengar och liv – det är icke de egna intressena, icke bröd och fred, utan exploatörernas ekonomiska profitintressen. Arbetarklassen har allt sedan dess socialistiska åskådning utformades varit på det klara med, att arbetarna i olika länder osannfärdigt hetsas emot varann i "fosterlandens" namn, och arbetarrörelsens internationella kongresser har sedan länge klart påvisat arbetarklassens naturliga och nödvändiga kampstämning mot den kapitalistiska statens försvar.

I anslutning till denna sin gamla inställning avvisar socialistiska riksdagsgruppen varje anslag till det s. k. försvaret. Som det formellt parlamentariskt icke är möjligt att omedelbart avskaffa hela fjärde huvudtiteln, då vissa löner icke ligger i riksdagens makt att avföra och därtill Sverige är traktatsenligt bundet vid Nationernas förbund samt det icke kan anses riktigt, att de vid militära anstalter anställda arbetarna kastas ut i arbetslöshet och lämnas utan ekonomiskt stöd, inskränker vi oss att i enlighet med motiveringen i motion II: 99 vid 1933 års riksdag yrka, att riksdagen måtte besluta:

- 1) att avslå under fjärde huvudtiteln äskade Anslag till militärväsendet, 111,298,700 kronor;
- 2) att överskottet av de medel, som i budgetsplanen beräknats för fjärde huvudtiteln, varom årets riksdag har att besluta, sedan avlöningar till försvarsverkens arbetare avräknats, måtte disponeras till hjälpåtgärder för de arbetslösa.

(Budgetåret 1933-34 har till militärväsendet i Sverige anslagit - enligt försvarsministerns uppläggning i första kammaren - runt 122 millioner kr. Därtill kommer militärpensionerna på c :a 17 millioner kr.

Ledande socialdemokrater är inne på linjen att omvandla, de arbetande klassernas antimilitära uppfattning till "positiv försvarsvilja". Våra motioner har naturligtvis avslagits.)

Förslag nr 19: Bryggerimiljonerna.

Granskar man de skattepliktiga bryggeriernas prispolitik, ligger det med stöd av utdelningarnas storlek nära till hands att tänka på uppskörtning av allmänheten. Utdelningsprocenten ger emellertid i fråga om bryggerierna icke någon rätt bild av vinstens storlek, ty det är uppenbart att en avsevärd överkapitalisering ägt rum. Tar man hänsyn icke blott till den synliga förräntningen, vilken enligt socialiseringsnämndens utredning utgjorde i medeltal för de tretton åren 1911-1923 ej mindre än 13,5 procent (utdelningen hade stigit ganska jämnt från 8,5 procent 1911 till 18,3 procent 1923), utan också härtill lägger de betydande kapital, som avsatts till fonder av olika slag, gratisaktier, etc., så är det uppenbart, att näringen varit, lindrigt sagt, lönande. – Socialiseringsnämnden beräknade, att av de skattepliktiga bryggeriernas samlade

aktiekapital år 1925 hade ej mindre än 25 procent uppstått genom gratisaktier. – Av detta framgår med all tydlighet, att konsumenterna fått betala oskäligt höga priser för bryggeriernas produkter.

Det är emellertid icke endast ifråga om bryggeriernas prispolitik allmänhetens intressen trädes för nära. Det kan konstateras, att bryggerierna tack vare sin monopolställning lyckats tillvälla sig ett mycket stort inflytande över detaljhandeln, icke blott med maldrycker utan även med läskedrycker och mineralvatten. Bäst torde vara, att staten **helt övertar bryggerirörelsen** i likhet med vad som skett beträffande framställningen och försäljningen av alkoholhaltiga drycker och tobaksindustrin. Ur statsfinansiell synpunkt måste därtill ett dylikt steg vara synnerligen välbetänkt, eftersom statskassan till de nuvarande inkomsterna genom maldrycksbeskattningen skulle tillföras bryggeriernas **stora vinster**. Med stöd av vad sålunda anförts, föreslår vi

att riksdagen beslutar hemställa hos regeringen om utarbetande av och snarast framläggande för riksdagen av förslag till överförande i statens ägo av den skattepliktiga maldrycks-industrin och vad till denna f. n. hör.

(År 1925 utgjorde netto-vinsten, d. v. s. den synliga vinsten, vid 35 bryggeribolag (de representerade ungefär 60 % av samtliga skattepliktiga bryggeriers produktion) runt 11 3/4 millioner. De skattepliktiga bryggeriernas vinst torde således vara över 20 millioner kr. pr år.

Vårt förslag har t. v. avförts genom beslut om ”utredning”.)

Förslag nr 20: Genomför rättvis beskattning. Högre skatt å spekulering i värdepapper.

Förordning angående särskild stämpelavgift, vid köp och byte av fondpapper av den 6 november 1908 stipulerar en stämpelavgift på a) vid köp av aktier, lotter, andelsbevis och delaktighetsbevis en stämpelavgift av 30 öre per 100 kronor, b) vid köp av obligationer 10 öre per 100 kronor dock att, där den ene kontrahenten är fondhandlare och avtalet icke avslutas för dennes räkning utan i kommission, stämpelavgiften bestämmes till c) vid köp av aktier etc. 15 öre per 100 kronor d) vid köp av obligationer 5 öre per 100 kronor, e) vid byte av aktier etc. 15 öre per 100 kronor, samt f) vid byte av obligationer 5 öre per 100 kronor.

Stämpelavgiften på fondpapper för föregående år beräknas uppgå till något över 1 miljon kronor.

Handeln med fondpapper torde även till övervägande delen ha karaktären av spel, där kursvinsten är drivande kraften.

Denna handel med fondpapper främjar på intet sätt produktiv verksamhet och varuomsättning. I många fall kan jobberiet med fondpapper vara till skada för produktiva företag, som utsättes för spekulativa operationer.

Staten bör ta ut större avgifter av denna handel än vad nu är fallet. Vi anser, att den nu utgående stämpelavgiften på fondbörsaffärerna bör kraftigt höjas. Å aktier, lotter m. m. bör den kunna höjas till **10 procent** och i övriga fall i proportion därtill. En dylik höjning av stämpelavgiften bör kunna ge staten en Inkomst av 20 å 25 miljoner kronor per år.

Vi föreslår därför:

att riksdagen måtte hos regeringen begära utredning och framläggande av förslag om en höjning av stämpelavgiften på fondpapper.

(Här ifrågavarande statsinkomster varierar avsevärt från år till år. År 1919 var de uppe i över 3, men 1923 nere i 1,8 millioner och 1928 ånyo uppe i 6,5 millioner. Motionärerna syftade till att staten genom denna beskattning skall kunna få in minst 20 millioner.

Motionen avslogs enhälligt – utom av vårt partis representanter.)

Förslag nr 21: Höj extra inkomst- och förmögenhetsskatten.

Den sedan ett par år tillbaka utgående extra inkomst- och förmögenhetsskatten föreslår regeringen skall utgå även för nästa budgetår enligt samma grunder och med samma skattebelopp som tidigare (kungl. prop. nr 37). De av skatter hårt tyngda lägre inkomsttagarna har med all rätt väntat att regeringen i år skulle betydligt skärpa denna skatt. Så är emellertid ingalunda förhållandet. De förmögna och de höga inkomsttagarna kommer alltjämt att stå i en fördelaktig undantagsställning.

Enligt regeringens förslag skall exempelvis inkomsttagare med en inkomst, vars beskattningsbara belopp utgör 8,000 kronor, erlägga 10 kronor i extra inkomstskatt; om det beskattningsbara beloppet utgör 10,000 kronor en skatt av 30 kronor; för 20,000 kronor en skatt av 170 kronor; för 40,000 kronor en skatt av 620 kronor; för 60,000 kronor en skatt av 1,220 kronor och för en beskattningsbar inkomst av 100,000 kronor en extra inkomstskatt av 2,620 kronor. För det beskattningsbara belopp, som överstiger 100,000 kronor föreslår regeringen en skattesats av endast 4 procent.

I nuvarande situation bör omedelbart ett krafttag göras för att bringa de större inkomsttagarna att på ett mer verksamt sätt bidra till nödens avhjälpan.

Vi föreslår därför:

att riksdagen måtte besluta, att paragraf 2 i förordningen om extra inkomst- och förmögenhetsskatt måtte beträffande skattesatsernas storlek erhålla följande lydelse:

extra inkomst- och förmögenhetsskatt skall utgöra: när det till statliga inkomst- och förmögenhetsskatt beskattningsbara beloppet icke överstiger 8,000 kronor:

5 procent av den del av det beskattningsbara beloppet, som överstiger 6,000 kronor; I
när det beskattningsbara beloppet överstiger

8,000	men	icke	10,000 kr.:	100 kr. för	8,000 och 6 % av återstoden
10,000	”	”	15,000 ”	220 ” ”	10,000 och 8 % av återstoden
15,000	”	”	20,000 ”	620 ” ”	15,000 och 11 % av återstoden
20,000	”	”	25,000 ”	1,170 ” ”	20,000 och 14 % av återstoden
25,000	”	”	40,000 ”	1,870 ” ”	25,000 och 17 % av återstoden
40,000	”	”	60,000 ”	4,420 ” ”	40,000 och 20 % av återstoden
60,000	”	”	100,000 ”	8,420 ” ”	60,000 och 23 % av återstoden
100,000	”	”	200,000 ”	17,620 ” ”	100,000 och 26 % av återstoden
200,000	”	”	500,000 ”	43,620 ” ”	200,000 och 30 % av återstoden
500,000	”	”	1,000,000 ”	133,620 ” ”	500,000 och 35 % av återstoden
1,000,000	”	”		308,620 ” ”	1,000,000 och 40 % av återstoden

(Från statistiskt håll beräknas genomförandet av förslaget ge c :a 90 millioner kr. om året. Räknas med 10 millioner i restantier återstår ändå 80 millioner. En sådan skattelagstiftning ville icke socialdemokrater och borgerliga vara med om.)

Förslag nr 22: Införande av kvarlåtenskapsskatt.

I stället för den nu utgående arvsskatten har vårt parti motionerat om att skatt utgår å såväl den avlidnes kvarlåtenskap i dess helhet som ock å de olika arvsandelarna.

Kvarlåtenskapsskatt har vårt partis riksdagsgrupp föreslagit skall utgå efter följande grunder:

Kvarlåtenskapsskatt utgår icke, därest kvarlåtenskapens värde ej överstiger 20,000 kronor.

Kvarlåtenskapsskatten utgör,

när kvarlåtenskapens värde icke överstiger 30,000 kronor: 15 % av det belopp, varmed kvarlåtenskapens värde överstiger 20,000 kronor;

när kvarlåtenskapens värde överstiger

30,000	men	icke	50,000 kr.	1,500 kr. för	30,000 och 20 % av återstoden
50,000	”	”	100,000 ”	5,500 ” ”	50,000 och 40 % av återstoden
100,000	”	”	200,000 ”	25,500 ” ”	100,000 och 45 % av återstoden
200,000	”	”	300,000 ”	70,500 ” ”	200,000 och 50 % av återstoden
300,000	”	”	500,000 ”	120,500 ” ”	300,000 och 60 % av återstoden
500,000	”	”	1,000,000 ”	240,500 ” ”	500,000 och 70 % av återstoden
1,000,000	”	”		590,620 ” ”	1,000,000 och 80 % av återstoden

Vid tillämpning av denna tariff iakttages, att kvarlåtenskapens värde avjämnas till närmast lägre fulla hundratal kronor.

(Beräknad på 1930 års kvarlåtenskap skulle vårt förslag ge bra nära 100 millioner i ökad inkomst. Då 1932 års kvarlåtenskap emellertid visar nedgång räknar vi med ”endast” c:a 75 millioner. Det är klart att endast vårt partis representanter röstade för sådan kvarlåtenskapsskatt.)

Förslag nr 23: Beskattning av arv.

Utöver kvarlåtenskapsskatten skall utgå **arvsskatt**, enligt en i motionen föreslagen tariff. Skattens storlek är beroende dels av arvsandelens storlek och dels av arvingens karaktär. Med hänsyn till det senare är arvsskattetariffen indelad i olika klasser.

KLASS 1. Andel, som på grund av arv eller testamente tillkommer efterlevande make eller barn eller adoptivbarn eller avkomling till barn eller adoptivbarn.

Överstiger det efter avdrag på andelen belöpande kvarlåtenskapsskatt återstående värdet å andelen icke 20,000 kronor, beräknas ej arvsskatt.

Skatten utgör,

när det efter avdrag av på andelen belöpande kvarlåtenskapsskatt återstående värdet å andelen icke överstiger 30,000 kr.: 5 % av det belopp, varmed återstående värdet överstiger 20,000 kr.;

när värdet är högre än 30,000 kr. utgår skatten efter en i motionen föreslagen progressiv skala så indelad, att på 50,000 kr. utgår en skatt av 2,500 kr., för 100,000 kr. en skatt av

10,000 kr., för 400,000 kr. en skatt av 100,000 kr., för 800,000 kr. en skatt av 285,000 kr. samt om återstående värdet överstiger 800,000 kr. 285,000 kr. för 800,000 kr. och 60 % av återstoden.

KLASS II. Andel, som på grund av arv eller testamente tillkommer fader, moder, broder (halvbroder), syster, (halvsyster), eller broders (halvbroders) eller systers (halvsysters) avkomling eller på grund av testamente, akademi, vetenskapligt samfund, allmänt undervisningsverk, stipendiefond eller pensionsanstalt, sjuk- eller fattigvårdsinrättning eller annan from stiftelse.

Överstiger det efter avdrag av på andelen belöpande kvarlåtenskapsskatt återstående värdet å andelen icke 2,000 kr., beräknas ej arvsskatt.

Skatten utgör,

när det efter avdrag av på andelen belöpande kvarlåtenskapsskatt återstående värdet icke överstiger 5,000 kr.:

10 % av det belopp, varmed återstående värdet överstiger 2,000 kr.;

när återstående värdet överstiger 5,000 kr., utgår skatten efter en progressiv skala så, att andel på 5,000 kr. beskattas med 500 kr., 20,000 kr. med 3,050 kr., 60,000 kr. med 13,550 kr., 200,000 kr. med 69,550 kr. och 500,000 kr. med 219,550 kr. samt om återstående värdet överstiger 500,000 kr. 219,550 kr. för 500,000 kr. och 60 % av återstoden.

KLASS III. Andel, som tillkommer kyrka, landsting, kommun eller hushållningssällskap.

Överstiger det efter avdrag av på andelen belöpande kvarlåtenskapsskatt återstående värdet å andelen icke 1,000 kr., beräknas ej arvsskatt.

Skatten utgör,

när det efter avdrag av på andelen belöpande kvarlåtenskapsskatt återstående värdet å andelen icke överstiger 2,000 kr.: 10 % av det belopp, varmed återstående värdet överstiger 1,000 kr.;

när återstående värdet överstiger 2,000 kr., utgår skatten enligt en progressiv skala så, att 4,000 kr. beskattas med 400 kr., 20,000 kr. med 3,600 kr., 80,000 kr. med 20,100 kr., 200,000 kr. med 68,100 kr. samt om återstående värdet överstiger 200,000 kr., 68,100 kr. för 200,000 kr. och 50 % av återstoden av värdet.

KLASS IV. Andel, som tillkommer annan arvinge eller testamenttagare än sådan som omförmäles i klass I, II eller klass III.

Överstiger det efter avdrag av på andelen belöpande kvarlåtenskapsskatt återstående värdet å andelen icke 1,000 kr., beräknas ej arvsskatt.

Skatten utgör,

när det efter avdrag av på andelen belöpande återstående värdet å andelen icke överstiger 2,000 kr.: 15 % av det belopp, varmed återstående värdet överstiger 1,000 kr.;

när återstående värdet å andelen överstiger 2,000 kr., utgår skatten enligt en progressiv skala så, att 2,000 kr. beskattas med 150 kr., 10,000 kr. med 2,050 kr., 40,000 kr. med 12,050 kr., 200,000 kr. med 90,050 kr. samt om återstående värdet överstiger 200,000 kr. 90,050 för 200,000 kr. och 60 % av återstoden.

Vid tillämpning av ovanstående tariff iakttages, att återstående värdet å andelen avjämnas till närmast lägre fulla hundratal kronor.

Förslag nr 24: Beskattning av gåva.

I samband med förslaget om kvarlåtenskapsskatt och skatt å arvsandel framlägges förslag om **skatt för gåva**. Gåvoskatten skall utgå enligt en uppgjord tariff, varvid

hänsyn tagits dels till gåvans storlek och dels till mottagarens karaktär.

KLASS I. Gåva, som tillkommer make eller barn eller adoptivbarn eller avkomling till barn eller adoptivbarn.

Överstiger gåvans värde icke 20,000 kr. beräknas ej skatt för gåva.

Skatten utgör,

när gåvans värde icke överstiger 30,000 kr.: 10 % av det belopp, varmed värdet överstiger 20,000 kr.;

när gåvans värde överstiger 30,000 kr. utgår skatten enligt progressiv skala så, att gåva på 30,000 kr. beskattas med 2,000 kr., 100,000 kr. med 26,000 kr., 300,000 kr. med 121,000 kr., 1,000,000 kr. med 591,000 kr. samt om värdet överstiger 1,000,000 kr. 591,000 kr. för 1,000,000 kr. och 80 % av återstoden.

KLASS II. Gåva, som tillkommer fader, moder, broder (halvbroder), syster (halvsyster) eller broders (halvbroders) eller systers (halvsysters) avkomling eller akademi, vetenskapligt samfund, allmänt undervisningsverk, stipendiefond eller pensionsanstalt, sjuk- eller fattigvårdsinrättning eller annan from stiftelse.

Överstiger gåvans värde icke 2,000 kr., beräknas ej skatt för gåva.

Skatten utgör,

när gåvans värde icke överstiger 5,000 kr.: 3 % av det belopp, varmed värdet överstiger 2,000 kr.;

när gåvans värde överstiger 5,000 kr. utgår skatten enligt progressiv skala så, att gåva på 5,000 kr. beskattas med 150 kr., 10,000 kr. med 450 kr., 50,000 kr. med 9,450 kr., 100,000 kr. med 29,450 kr., 500,000 kr. med 244,450 kr., 1,000,000 kr. med 594,450 kr. samt om värdet överstiger 1,000,000 kr. 594,450 kr. för 1,000,000 kr. och 80 % av återstoden.

KLASS III. Gåva, som tillkommer kyrka, landsting, kommun eller hushållningssällskap.

Överstiger gåvans värde icke 1,000 kr., beräknas ej skatt för gåva.

Skatten utgör,

när gåvans värde icke överstiger 2,000 kr.: 6 % av det belopp, varmed gåvans värde överstiger 1,000 kr.;

när gåvans värde överstiger 2,000 kr. utgår skatten enligt progressiv skala så, att gåva på 2,000 kr. beskattas med 60 kr., 20,000 kr. med 2,610 kr., 100,000 kr. med 27,610 kr., 500,000 kr. med 292,610 kr. samt om värdet överstiger 500,000 kr. 292,610 kr. för 500,000 kr. och 80 % för återstoden.

KLASS IV. Gåva, som tillkommer annan gåvotagare än sådan som omförmåles i klass I, II eller III.

Överstiger gåvans värde icke 1,000 kr. beräknas ej skatt för gåva.

Skatten utgör,

när gåvans värde icke överstiger 2,000 kr.: 6 % av det belopp, varmed värdet överstiger 1,000 kr.;

när gåvans värde överstiger 2,000 kr. utgår skatten enligt progressiv skala så, att gåva på 2,000 kr. beskattas med 60 kr., 10,000 kr. med 1,110 kr., 50,000 kr. med 12,610 kr., 100,000 kr. med 32,610 kr., 500,000 kr. med 297,610 kr. samt om värdet överstiger 500,000 kr. 297,610 kr. för 500,000 kr. och 80 % av återstoden.

Vid tillämpning av ovanstående tariff iakttages, att gåvans värde avjämnas till närmast lägre fulla hundratal kronor.

(Arvsskatten och skatt för gåva beräknas nu ge sammanlagt 25 mill. kr. pr år. Enligt de

förslag som innefattas i vårt partis motioner om kvarlåtenskapsskatt, arvsskatt och skatt å gåva skulle statens inkomster genom dessa skatter, vilka motsvarar nuvarande arvs- och gåvoskatt, ge åtskilligt över 100 mill. kr, pr år.)

Förslag nr 25: Skatt på inkomst efter förmåga.

För att få allmän skattelagstiftning (som gäller statlig och kommunal skatt å **inkomst** och förmögenhet) fullt rättvis, har vår riksdagsgrupp väckt särskild motion, i vilken sammanfattningsvis säges:

Samtidigt man kräver, att staten vid skattens uttagande skall ta hänsyn till möjligheterna att bära den och icke lägga skatt på de oundgängliga behoven för livets uppehälle, måste man även kräva att skatten fördelas så, att de ekonomiskt starka får bära den tyngsta bördan, medan de svagare får den mindre eller helt befrias från densamma. Då nu gällande skattelag för statlig inkomst- och förmögenhetsskatt och kommunalskatt icke tar dessa hänsyn, framställer vi krav på en ändring härvidlag. Vi kräver sålunda, att den statliga beskattningen och den kommunala progressivskatten ändras därhän, att den progressiva skalan gives en hastigare stegring, varjämte förmögenhetsskatten utgår med ett större deltal på större förmögenhet än på mindre. Intervallerna bör göras mindre, samtidigt procentsatserna höjes för att på så sätt nå en kraftigare beskattning. Vad beskattningen av förmögenheten beträffar bör deltalet, som nu är 60 för liten likaväl som för stor förmögenhet, stegras i samma mån förmögenheten blir större.

Bolagsbeskattningen bör stegras i samma proportion, som beträffande enskilda.

Därför föreslår vi,

att riksdagen måtte uppdraga åt regeringen att utreda och till nästa års riksdag inkomma med förslag till ändring av skattelagarna, avseende

dels höjning av det skattefria avdraget,

dels kraftig stegring av den kommunala progressivbeskattningen och med iakttagande av att den nuvarande dubbla begränsningen å densamma slopas,

dels stegring av nu gällande progressiv beskattning av svenskt aktiebolag och svenskt solidariskt bankbolag,

dels uttagande av en näringskatt med kraftig skatteverkan särskilt för rationaliserad verksamhet,

dels åtgärder i skatteutjämnande syfte,

dels en stegring av den progressiva statsskatten, samt dels åtgärder för kraftigare beskattning av de större förmögenheterna.

Från nästan alla håll erkännes ovan anförda förslag som ”förnuftiga”, ”värda sympatier”, ”kanske möjliga att genomföra” o. s. v. Vid behandling i kammare och utskott sluter dock i allra flesta fall socialdemokrater enhetsfront med de borgerliga och avslår dem. Ofta är deras ställning så svag, att de icke ens vågar ta upp debatt. De kan icke försvara sig.

Sverges arbetare och eljes fattiga folk kan nu själva ta del av **Socialistiska partiets (Arbetarnas och jordfolkets förbund)** ståndpunkt i en del av de viktigaste frågorna. Resultatet kan icke bli mer än ett: massanslutning till det parti som ensam för det arbetande folkets talan.